

vaart naar Lijfland leveren en een klooster bouwen op de plaats waar bisschop Otto was vermoord. Dit laatste voeren zij echter niet uit. Integendeel, in 1229 heeft Rudolf zijn kasteel weer bemachtigd. Een nieuwe expeditie mislukt, ook één in 1232. Alleen worden enkele grensversterkingen aangelegd om het roerige Drenthe af te grendelen. In 1230 valt Rudolf door verraad in Utrechtse handen en wordt geradbraakt. Maar in de dertiger jaren na de dood van Wilbrand in 1233, komt men onder bisschop Otto III toch tot een compromis, maar met de macht van de bisschop in het Noorden is het grotendeels gedaan.

Het klooster wordt alsnog gebouwd, vanzelfsprekend op het eigen terrein der Drenthen, welk terrein echter tot de periferie van het slagveld van 28 Juni 1227 behoorde. De betreffende buurtschap van de gemeente Coevorden, aan Gramsbergen grenzend, heet nog steeds „het Klooster”. Dit Cisterciënser klooster is later, onder bisschop Hendrik van Vianden (1250—1267), naar Assen verplaatst.

J. MOOY.

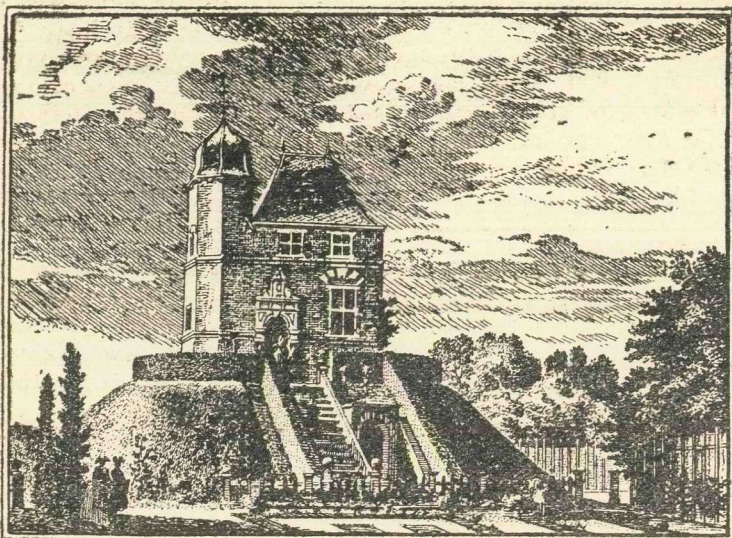

HET EINDE VAN OUD-WULVEN.

In afwachting, dat iemand zich geroepen zal voelen te eeniger tijd voor het Jaarboekje de geschiedenis te schrijven van het huis Oud-Wulven en zijn bewoners, die in zeer oude tijden haar oorsprong neemt, moge thans over zijn einde eenige mededeelingen gedaan worden. Voor het verleden zij voorloopig verwezen naar een aantekening in: Utrecht voorheen en thans (Tijdschrift van Van der Monde, 2e serie) 1e jrg. 1844, blz. 4, een artikeltje van F. van Hunsow, „Het huis Oud-Wulven”, in: Buiten 1925, blz. 81 en een opstel in het „Kasteelenboek” van den Provinciaalen Utrechtschen Bond voor Vreemdelingenverkeer³, Utrecht, (1948), blz. 230.

Het op een kunstmatigen heuvel van den Wijnschen dijk tusschen Vechten en Houten gelegen gebouw, in 1910 door den toenmaligen eigenaar Ch. F. Testas verkocht aan de Vereeniging Hulp voor Onbehuisden te Amsterdam en door deze in 1925 aan den tegenwoordigen eigenaar N. Hol te Houten, was sedert jaren een bouwval geworden, een treurige, zij het herkenbare ruïne van het voormalige huis, dat een 18e-eeuwsche gravure nog in zijn glorie weergeeft. De bovenverdieping was allang verdwenen en door een pannendak vervangen, het achthoekige torentje, na het verlies van zijn koepel, plat afgedekt, de trap, waarlangs men vroeger naar bordes en poortingang opklom, niet meer aanwezig. De poortingang zelve daarentegen, bekroond door een wapen, het jaartal 1635 en de spreuk *Soli Deo Gloria*, was be-

houden gebleven, evenals de beide schildhoudende leeuwjes, die eenmaal het bovineinde van de trap markeerden. Tot de ruimte onder in den heuvel gaf nog steeds een poortboog met houten deur, echter ontdaan van de vroegere versieringen, toegang. In den loop der tijden hadden geboomte en zwaar struikgewas het geheel rijkelijk omwoekerd.

Zoo heeft de ruïne vele jaren in het stille land van Houten vergeten gestaan, al trok zij door haar hooge ligging gemakkelijk de aandacht. Ze diende tot bergplaats en duiventil van de nabij gelegen woning en, naar mij verteld werd (het was misschien al een oud verhaal), af en toe ook tot gevangenis voor een nacht, wanneer dronkaard of landlooper logies „onder den toren” noodig had.

Honderd jaar geleden kon Van der Aa (XII, 655) het huis nog beschrijven als „een fraai gebouw, met een koepeltorentje er neven, dat op een met groen bewassen bergje staat, omgeven met net onderhoudene beplantingen”.

Het Rijksbureau voor de Monumentenzorg had zich van den toestand van het kasteel-restant reeds geruimen tijd geleden op de hoogte gesteld en in 1941 was een gedeeltelijk restauratieplan gereed gekomen, waarvan de hooge kosten echter voorloopig van uitvoering deden afzien. Ook na den oorlog werd blijkbaar geen aanleiding gevonden tot restauratie over te gaan, al werd de kwestie toen opnieuw aanhangig gemaakt. Tenslotte bezweek het aan oude, utrechtsche geslachten herinnerende

bouwwerk. In een zomernacht van 1947 stortte een deel van toren en huis in. De burgemeester van Houten, de heer A. B. Haefkens heeft zelfs toen nog getracht te redden wat nog te redden was. Het heeft niet mogen baten. Verwaarloozing en verval waren te ver voortgeschreden. Op 20 October 1948 werd ook nog het overeind staande stuk gesloopt. De poortingang zal vermoedelijk elders in de gemeente Houten opnieuw worden opgesteld.

v. C.

KLEINE MEDEDEELINGEN

Middeleeuwsch Utrecht. — In het eerste deel van Duizend jaar bouwen in Nederland (Amsterdam, 1948. 386 blzn. met fign., afbn. en plattegrn. 8°) beschreef mr. S. J. Fockema Andreae stad en dorp, dr. E. H. ter Kuile de architectuur. Onder de vroege stedestichtingen nemen Trajectum aan de Maas en Trajectum aan den Rijn, beide uit kleine Romeinsche vestingen op belangrijke verkeerspunten ontstaan, de oudste plaatsen in. Op de blzn. 16—19 geeft mr. Fockema Andreae dan een duidelijke samenvatting van de stadsvorming van Utrecht.

„Binnen de muren van den Romeinschen burcht zochten na de eerste periode de kathedraal (St. Maarten = de Dom) en de Stiftskerk (St. Salvator = de vroegere Oud-Munster) hun toevlucht, die ruimte vrijwel opvullend. En dicht daarbij moet de portus, de koopliedenwijk, hebben gelegen; vermoedelijk daar waar ook later het centrum der burgerstad rondom de oudste parochiekerk, de Buurkerk, zich bevindt. Maar de topographie van Oud-Utrecht s'elt verscheiden raadsels. Zoo b.v. het gemis eener logische aansluiting van de hoofdstraat der burgerstad, den Steenweg; en de onzekerheid, waar eigenlijk de rivierovergang, de „traiectus" waarnaar de stad ge-

noemd is, gelegen heeft. De rivieren zelve zijn moeilijk terug te vinden. Kronkelden zich door de stad Utrecht één of twee Rijntakken?"

Blijkbaar doelt de schr. hier op den tegenwoordigen Steenweg, die niet rechtstreeks met den burcht (het Domplein) verbonden is. Zou echter niet aan den ouden Steenweg, de tegenwoordige Zadelstraat, gedacht moeten worden, die wel onmiddellijk op den burcht aansluit. De Zadelstraat is zeer waarschijnlijk de eerste bestrate weg in de Utrechtsche burgerwijk geweest en ze wordt in de 12e eeuw dan ook de „platea suburbana" (de voorstadsstraat) genoemd en als „via lapidea" (steenweg) aangegeven.

Later, in 1339, wordt de straat, die in 1220 de „via civitatis" (de stadsstraat) heette, als „nywe Steenwech" aangeduid en sindsdien heeft ze den naam van Steenweg behouden. De oude „via lapidea" daarentegen, die over de „Borchbrugge" (St. Maartensbrug) en door de „Borchstrate" (Servetstraat) naar „dye sale", de residentie van den bisschop leidde, verkreeg allens den naam van „Saelstrate". Onder dien naam wordt ze het eerst in 1330 vermeld gevonden.

Verdeeld naar de soort, de oorspronkelijke bestemming der gebouwen, be-